

va maqsadlari mavjud bo‘lib, ular siyosiy kontekstga, madaniy xususiyatlar va siyosatchilarning muloqot strategiyalari duch keladigan muammolarga qarab farq qilishi mumkin. Siyosiy til mentalligining quyidagi jihatlari mavjud:

Siyosiy tilning mentalligi ko‘pincha muayyan siyosiy mafkura va maqsadlar bilan bog‘lanadi hamda auditoriya tomonidan qo‘llab-quvvatlanish uchun til imkoniyatlaridan foydalanadilar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Тешабаева Д. М. Ментальность языка в медиaprостранстве. <file:///C:/Users/ACER/Downloads/mentalnost-yazyka-v-mediaprostranstve.pdf>;
2. История ментальностей, историческая антропология: зарубежные исследования в обзорах и рефератах. – М., 1996. – 255 с.
3. Малахов В., Филатов В. Современная западная философия: словарь [Электронный ресурс]. 1998. URL: <http://terme.ru/dictionary/189>.
4. Додонов Р. А. Этническая ментальность: опыт социально-философского исследования [Электронный ресурс] // Научные труды кафедры философии. URL: [http:// donntu.edu.ua/ russian/strukt/kafedrs/phil/works/index.html](http://donntu.edu.ua/russian/strukt/kafedrs/phil/works/index.html)

IJTIMOIIY MEDIA KOMPONENTLARI: TAHLIL VA MUNOSABAT

Bumoxira SULAYMANOVA
O‘zDJTU mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Ijtimoiy media zamonaviy inson hayotida mustahkam o‘rnashgan bo‘lib, birinchi navbatda muloqot uchun platforma yaratadi. Shu bilan birga, ijtimoiy mediada ta‘lim mazmunini o‘z ichiga olgan turli guruhlar, sahifalar, profillar faol rivojlanmoqda va shu bilan bir qator ta‘lim imkoniyatlari yaratilmoqda. Bu ilmiy muammoni tahlil qilishda ijtimoiy mediadan umumiy o‘qitish va xususan ingliz tilini o‘qitish uchun foydalanish bilan bog‘liq tadqiqotlarni tahlil qilish qo‘yilayotgan masalani mohiyatini ochib berishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: xorijiy t‘lim, ijtimoiy media, jurnalistika, axborot, kommunikatsiya, texnologiya.

Ijtimoiy medianing faqatgina axborot olishdan tashqari turli sohalarda ham keng qo‘llanilishi uning imkoniyatlaridan oqilona foydalanish mumkinligini ko‘rsatmoqda. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘zlashtirishda uni ta‘limning yangicha texnologiyasi sifatida

qo'llash mutaxassis tilshunoslarni ham, nofilologik yo'nalish talabalarni ham muayyan tilni o'rgatishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu ma'noda, ijtimoiy mediani ingliz tilini nofilologik yo'nalishlarda o'qitishdagi rolini pedagogik va filologik xususiyatlarini ilmiy tadqiq etish til ta'limi rivojida muhim o'rin tutadi.

Ijtimoiy media komponentlari sifatida qaralishi mumkin bo'lgan ta'lim maqsadidagi kompyuter asboblarning asosiy turlari quyidagilardir:

- umumiy maqsadli xizmat ko'rsatuvchi dasturiy ta'minot,
- talabalarning bilim, ko'nikma va malakalari darajasini kuzatish va o'lchash uchun dasturiy ta'minot,
- elektron simulyatorlar,
- matematik va simulyatsion modellashtirish uchun dasturlar,
- masofadan turib kirish laboratoriyalari va virtual laboratoriyalar uchun dasturiy ta'minot,
- axborot qidirish mos yozuvlar tizimlari,
- o'qitishning avtomatlashtirilgan tizimlari,
- elektron darsliklar,
- ekspertlarni o'qitish tizimlari,
- aqlli o'qitish tizimlari,
- kasbiy faoliyatni avtomatlashtirish vositalari (sanoat tizimlari yoki ularning ta'lim analoglari).

Shunday qilib, ijtimoiy media har qanday chet tilini o'qitish uchun idealdir. Ulardan barcha muloqot ko'nikmalari va ko'nikmalarini shakllantirishda va ingliz tilini o'qitishni tashkil etishga ijodiy yondashuvni va materialni o'rganish samaradorligini ta'minlab, maqsadli tilning barcha lingvistik aspektlarini o'rgatishda foydalanish mumkin.

Ingliz tilini o'qitishda talabalarning mustaqil ishlarini tashkil qilishda haqiqiy multimediya resurslaridan foydalanish zamonaviy ta'limning maqsad va vazifalari ijtimoiy munosabatlar rivojlanishining yangi bosqichini boshidan kechirayotgan va fanning jadal rivojlanishi bilan tavsiflanadigan jamiyat talablari bilan bog'liq. Odamlar

o‘rtasidagi muloqot axborot texnologiyalari darajasiga o‘tayotganligi sababli, zamonaviy kompyuter texnologiyalari ta’limga keng joriy etilmoqda. Bugungi kunda universitetning nofilologik fakulteti bitiruvchilari ham ma’lum ma’noda ingliz tilida kommunikativ kompetensiyaga ega bo‘lishi kerak, bu esa bitiruvchining ingliz tilida professional faoliyatni amalga oshirish qobiliyati va tayyorligini bildiradi. Davlat ta’lim standartlariga muvofiq, o‘qituvchi endi talabalar uchun yagona bilim manbai emas. Zamonaviy o‘qituvchi maslahatchi, murabbiy, tarbiyachi rolini o‘ynaydi. O‘qituvchining vazifasi talabalarning bilim, tadqiqot faoliyati, real hayot muammolari bilan bevosita bog‘liq bo‘lgan topshiriqlarni bajarishda o‘zlari bilim olishlari uchun sharoit yaratish edi. Zamonaviy odamning doimiy o‘zgarib turadigan yashash sharoitlarini hisobga olsak, shogirdga hayot davomida ta’lim berishning iloji yo‘qligi aniq bo‘ladi. Shuning uchun o‘qituvchining vazifasi - talabalarda bilimlarni to‘plashga, yangi narsalarni mustaqil ravishda anglashga qiziqishni rivojlantirish, uzluksiz o‘z-o‘zini tarbiyalash, “umr bo‘yi o‘rganish” tushunchasini shakllantirishdir. Shu munosabat bilan mustaqil ishlash ko‘nikmalarini shakllantirish masalalari, shuningdek, o‘z-o‘zini o‘qitish motivatsiyasi tobora dolzarb bo‘lib bormoqda. Ko‘nikma va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish va bilimlarni tizimlashtirishda ijtimoiy mediadan foydalanishning metodik asoslarini takomillashtirish ayniqsa ingliz tilini o‘qitishda yaqqol ko‘zga tashlanmoqda.

Mustaqil faoliyat bilimlarni mustaqil ravishda tizimli ravishda to‘ldirishga psixologik munosabatni shakllantirishi, shuningdek “rasmiy” va “norasmiy” ta’lim turlari o‘rtasida mustahkam bog‘liqlik yaratib, o‘qituvchi talabani o‘rganishdan to‘liq mustaqil o‘rganishgacha bo‘lgan harakatni rag‘batlantirishi kerak.

Ingliz tilini o‘qitishda ijtimoiy medianing metodik maqsadi - ko‘nikmalarni takomillashtirish, nutq va til harakatlarini umumlashtirish, lingvistik tarkibiy kichik guruhlar o‘rtasida mustahkam vaqtinchalik aloqalarni o‘rnatish, shuningdek tizimlararo assotsiatsiyalarni shakllantirish orqali ularning moslashuvchanligiga erishishdan iborat bo‘lishi kerak. Ingliz tilini o‘qitishda ijtimoiy mediadan samarali foydalanishning tarkibiy qismlari quyidagilardir:

- ijtimoiy mediadan foydalangan holda o‘quv materialini tayyorlash;

- talabalarga ingliz tilini o'rganishda ijtimoiy mediadan samarali foydalanish qobiliyatini o'rgatish, shu bilan birga, ishning dastlabki bosqichida o'qituvchi tomonidan talabalar faoliyatini diqqat bilan tizimli kuzatish talab etiladi;

- ijtimoiy mediadan foydalanish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish.

Ma'lumot manbai sifatida ingliz tili rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari, mintaqaviy geografik voqelik va o'quv materiallariga qo'yiladigan talablarni hisobga olgan holda ingliz tilidagi qiziqarli va samarali darslarga hissa qo'shadigan haqiqiy multimediya resurslari tobora ko'proq foydalanilmoqda. Gazeta va jurnallarning ingliz tilidagi onlayn versiyalaridan nafaqat o'qishni, balki tinglashni ham o'rgatish mumkin. Shuningdek, ushbu manbalardan olingan materiallar asosida biz munozara, loyiha ishini tashkil qilishimiz mumkin.

Talabalar so'nggi yangiliklarni bilib olishlari, turli mualliflarning sharhlarini solishtirishlari va o'z fikrlarini yozishlari, nashriyot bilan aloqa o'rnatishlari mumkin. Sarlavha tanlab, kerakli mavzu bo'yicha matnni tanlashingiz mumkin. Masalan, BBC veb-saytida (www.vvc.com/news) yangiliklar, sport, madaniyat, musiqa, sog'lik va boshqalar kabi sarlavhalar mavjud. Giperhavolalarning bunday joylashuvi o'qituvchiga talabalarning qiziqishlari va ma'lum bir darsning maqsad va vazifalarini hisobga olgan holda ishni rejalashtirishga yordam beradi. Bunday manbalarning afzalligi shundaki, ular nafaqat axborot nuqtai nazaridan, balki til nuqtai nazaridan ham dolzarbdir, shuning uchun talabalar uchun bu material bilan ishlash qiziq.

Ingliz tilini o'rgatishda ingliz tilida so'zlashadigan taniqli mualliflarning asarlarining onlayn versiyalari, taniqli odamlarning hayoti va faoliyatiga bag'ishlangan rasmiy sahifalar va saytlar foydali bo'ladi. Barcha saytlarni qidiruv tizimi orqali topish oson. O'qituvchi dars uchun kerakli materialni tanlashi va qo'shimcha ravishda talabalarga manba havolasini berishi mumkin. Ingliz tilidagi darslarni rivojlantirish uchun va amaliyot shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy media talabalarda o'z-o'zini o'qishga bo'lgan qiziqishni oshiradi. Shunday qilib, o'qituvchi tayyor ma'lumotni uzatuvchi sifatida emas, balki talabalarning mustaqil ishlarini boshqaruvchi tashkilotchisi sifatida ishlaydi.

Mustaqil ishni tashkil qilishda ijtimoiy mediadan foydalanish talabalarning ingliz tilini o'rganishga bo'lgan qiziqishini sezilarli darajada oshiradi, o'quv jarayonining individualizatsiyasi va talabalarning o'z-o'zini o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi, o'quv jarayonini optimallashtirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Suvorov M.A. Lingvokulturologicheskiy podxod v obuchenii inostrannim yazikam studentov starshix kursov yazikovogo vuza: dis. kand. ped. nauk: Buryat, gos. un-t. – Ulan-Ude, 2000.
2. Leushkina M.V. Rechevoye obsheniye kak osnova formirovaniya professionalnoy kulturi budushego spetsialista: V sfere professionalnoy kommunikatsii. Avtoref. dis. ... kand. pedagog. nauk. – Ulyanovsk, 2005.
3. Anthony, E. M. Approach, method and technique. English Language Teaching, University of Michigan Press – 1963.
4. Jack C. Richards. Communicative Language Teaching Today.–New York, Cambridge University Press. 2006.

ZAMONAVIY MEDIAMAKONDA IJOBIY IMIDJ YARATISHDA KORPORATIV IJTIMOIIY MAS'ULIYATNING AHAMIYATI

Nafisa XUJANAZAROVA

*O'zDJTU, Axborot xizmati va jamoatchilik
bilan aloqalar mutaxassisligi
2-bosqich magistranti*

Annotatsiya. Ushbu maqola korporativ ijtimoiy mas'uliyatning (KIM) kompaniyalarning ijobiy imidjini shakllantirishdagi rolini o'rganadi. Samarali KIM strategiyalarining turli manfaatdor tomonlar, jumladan, mijozlar, investorlar, xodimlar va jamoat guruhlari o'rtasida brendni idrok etishga ta'siri tahlil qilinadi. Maqolada kompaniyalar obro'sini mustahkamlash, investitsiyalarni jalb qilish, mijozlar bilan munosabatlarni mustahkamlash va jamoatchilik fikrini yaxshilash uchun KIM dan muvaffaqiyatli foydalanishning amaliy misollari ko'rib chiqiladi. Barqaror boshqaruv, ijtimoiy loyihalar, jamoatchilik ishtiroki va biznesning axloqiy amaliyoti orqali ijobiy imidj yaratish va qo'llab-quvvatlash strategiyalariga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: Korporativ ijtimoiy javobgarlik (KIM), ijobiy korporativ imidj, reputatsiyani boshqarish, KIM piramidasi, manfaatdor tomonlarning ishtiroki, brendni idrok etish, jamoatchilik bilan aloqalar strategiyalari.